

denne fare lykkeligt undgaaet, og bogen er blevet særdeles læseværdig — ogsaa for mandfolk.

Ellen Andersen.

Jens Bangs stenhus i Aalborg.

Jens Bangs Stenhus. Tekst: *Vilhelm Lorenzen*. Opmaalinger: *H. Lønborg-Jensen* og *Gerhard Poulsen*. Serien ældre dansk Arkitektur nr. 1. Gyldendal 1947.

Mærkeligt, at Danmarks berømteste borgerhus først i aar har faaet sin monografi. Er det fordi det ligger i den næstyderste provins? Eller har den borgerlige arkitektur først nu opnaaet forskertække?

Nu, da monografien endelig foreligger, er den til gengæld monumental. *Ældre nordisk Architektur* gaar ind i en ny række med let ændret navn, under redaktion af dr. phil. Aage Roussell og i et udstyr og format (bred folio) der ikke kan tænkes meget smukkere, men nok en del mere praktisk. Maa vi bede arkitekterne bygge os boghylder til at have slige jætteværker liggende i.

Dr. phil. Vilh. Lorenzen opdeler sin tekst i smaa, let overskuelige kapitler. Byen, baggrunden for manden Jens Bang. Grunden og dens tidligere bebyggelse, hvoraf ikke saa lidt indgaar i stenhusets grund og nedre stokværk. Desuden kapitlet om opbygningen, især bygget paa iagttagelser under den store restaurering 1904—34. Gennemgangen af rumfordelingen er maaske endda den største nyvinding for forskningen, idet saa godt som intet af dette stof før har været tilgængeligt, da først restaureringen røbede, hvilke rum skiftet i 1639 hentyder til. Dette skifte — efter Jens Bangs hustrus død — ligger ogsaa til grund for kapitlet om det indre udstyr.

Paavisningen af, hvorledes stenhuset i 1624 maa have virket chokerende moderne som det første borgerhus i Danmark med „bruskbarok“ udsmykning, er klart formuleret, ligesom formodningen om to stenhuggere har klare grunde for sig. Ingen kan mistænke den mand, der har hugget den tørre og akademiske hovedportal, for tillige at være mester for de lunefulde, artistiske vinduesoverligger.

Saa langt er alt saare godt og instruktivt, ligesom kapitlet om husets senere historie med dets smukke hyldest til slægten Strøberg, der har ofret en betydelig formue paa at sikre og vedligeholde stenhuset.

Det er først, naar den lærde doktor kommer ind paa de forhold, hvor dokumenterne svigter, at fremstillingen bliver uklar. Enhver

har lov til, i journalistisk form, at fremsætte hypoteser om bygmester og forbillede, men sker det i en monografi i en saa fornem række, maa der forlanges en fastere ankergrund. Navnet Hans Steenwinkel den yngre er altfor godt kendt til at gaa ind i denne sammenhæng, naar der ikke er mere grund under tankebygningen end her, ligesom sammenligningen med det italienske palazzo modsiges af forfatteren selv, næsten inden den er foretaget.

Naturligvis tages ogsaa de saa tidt omtalte masker i vinduesoverliggerne under diskussion. Aalborgensere til alle tider har ment, at de paa hveranden overligger forekommende vrængmasker var karikaturer af Jens Bangs uvenner — unægtelig et stort udvalg af modeller — mens kunsthistorikere af ren vane har ladet dem være rent dekorative elementer. Nu vil dr. Lorenzen gætte paa et system: engle og djævlø skiftevis og dertil paa portalens topstykke menneskeparret og barnet. En smuk tanke, at lade bevæget middelalderlig symbolik pryde et hus, opført i den retvinklede højrenæssance af dens krasseste mennesketype; men den lokale tydning ligner bestemt bygherren bedre, saa vidt vi kender ham. Og har dr. Lorenzen ret i at tillægge Hans Steenwinkel den yngre planen til hus og udsmykning, kommer vi nok til at trøste os med den tredie mulighed — den af kunsthistorikerne hævdede.

Enhver anden havde været i sin gode ret til, paa et hvilket-somhelst andet sted at fremsætte disse gisninger. Men den foreliggende bog vil i lang tid fremover blive citeret som højeste autoritet, og det maa derfor befrygtes, at vi snart i populære skrifter vil møde dr. Lorenzens spinkle gætninger som kendsgerninger.

Bortset fra disse skønhedsfejl er det en dejlig bog. Kilderne er vel udnyttet, planer og fotos fejlfrit reproduceret paa det bedst mulige papir. Den ny række af den hæderkronede serie starter smukt.

Peter Riismøller.

Købstad- og Sognehistorier.

Otto Smith og Victor Hermansen: Ribe Bys Historie 1730—1820. II: Victor Hermansen: Ribes Bispekrønike 1730—1820. Nyt nordisk Forlag 1946.

Den bedste Købstadshistorie, der er skrevet her i Landet, er ubetinget Kinchs „Ribe Bys Historie og Beskrivelse“. Det nøje Kendskab til Byen og alle dens Forhold samt den overlegne Be-